

Úprava vzdělávacího programu tanečního oboru základních uměleckých škol pro přípravné studium a I. stupeň základního studia

(Schváleno MŠMT dne 7. května 2003 pod č.j. 17 620/2003-22 s platností od 1. 9. 2003)

Charakteristika tanečního oboru

Taneční obor základních uměleckých škol (dále jen TO ZUŠ) podchycuje a rozvíjí taneční nadání dětí. Probouzením smyslu pro krásu tance a harmonii spolu s rozvíjením tvůrčích schopností prohlubuje taneční výchova duševní život člověka a ovlivňuje utváření jeho hlubších vztahů k životu i jeho okolí. Poskytuje každému žákovi podle míry jeho schopností a zájmu takové základy odborného vzdělání, které mu umožní uplatnit se jako tanečník v souborech zájmové umělecké činnosti nejrůznějšího zaměření, nebo v povoláních, pro která jsou kultura pohybového projevu a zvládnutí základů tance vhodným předpokladem. Taneční obor je nezastupitelnou přípravou ke studiu na konzervatoři.

Tanec je jako neverbální vyjadřovací prostředek projevem rozmanitým, mnohotvárným, bohatým a proměnlivým ve formě i obsahu. Současně však má přísný řád, jehož osvojení a respektování je podmínkou kultivovaného, harmonického a individuálního tanečního projevu. V souladu s těmito požadavky rozvíjí TO ZUŠ správné držení těla a pohybovou techniku žáka a současně pěstuje jeho vnitřní citlivost, vnímavost, představivost, hudební a prostorové cítění, tvořivost.

Výuka TO ZUŠ se člení na přípravné studium (do kterého mohou být přijímány i děti předškolního věku), I. a II. stupeň základního studia a studium pro dospělé. Vyučovacími předměty na I. stupni jsou taneční průprava, současný tanec, lidový tanec, klasická taneční technika a taneční praxe. Podle specializace učitele a zájmu žáků se výuka zaměřuje na některý z těchto předmětů jako na předmět hlavní. Taneční praxe je určena pro všechny žáky I. stupně a navazuje na vyučovacích předměty.

Úkolem **přípravné taneční výchovy** je kultivovat přirozený dětský projev formou pohybových her a hravých cvičení a ověřit předpoklady jednotlivých dětí pro zvládnutí dalších stupňů výuky. **Taneční průprava** se vyučuje v 1. - 2. roč. I. stupně. Je zaměřena na rozvíjení a upevňování správného držení těla, zvyšování celkové pohyblivosti, pružnosti, obratnosti a koordinace, na postupné uvědomělé ovládání jednotlivých částí těla i harmonický pohyb těla jako celku, na rozvíjení prostorového a hudebního cítění. Ve 3. - 7. ročníku se vyučuje **současný tanec, lidový tanec a klasická taneční technika**. Výuka těchto odborných předmětů je zaměřena k všestrannému rozvoji základů taneční techniky a tanečního projevu žáka. **Taneční praxe** prohlubuje taneční projev žáků, podněcuje jejich tvořivé schopnosti a pěstuje smysl pro vzájemnou pohybovou souhru.

Rozšířené studium, zaměřené na klasickou taneční techniku, současný tanec nebo lidový tanec (od 2. roč. I. stupně), je určeno především pro žáky, kteří se připravují ke studiu tance na konzervatoři nebo ke studiu oborů, pro něž jsou tyto znalosti vhodným předpokladem. Učební plány a učební osnovy jsou zpracovány s ohledem na požadavky těchto škol. Součástí výuky klasické taneční techniky je špičková technika – la danse sur les pointes.

Základem výchovně vzdělávacího procesu na TO ZUŠ jsou aktivní pohybové činnosti, v nichž se postupně, systematicky, přiměřenými formami a metodami plní úkoly i cíle stanovené učebními osnovami.

V průběhu školního roku hodnotí učitel žáky s ohledem na jejich aktivní a soustředěnou práci ve vyučování. Z tohoto průběžného hodnocení vychází učitel při pololetní a závěrečné klasifikaci a při návrhu postupu do vyššího ročníku. I. stupeň TO ZUŠ zakončí žáci interpretací absolventské taneční skladby na závěrečném veřejném nebo interním vystoupení.

Cílem TO ZUŠ je vychovat mladého člověka se smyslem pro harmonický kultivovaný pohyb, aktivního, tvořivého, vnímavého a citlivého ke svému okolí a k chápání tanečního umění.

Důležitou a nedílnou součástí výchovně vzdělávacího procesu TO ZUŠ je korepetice. Základem práce korepetitora ve vyučování je improvizace, vycházející důsledně z citění pohybu. Korepetitor úzce spolupracuje s pedagogem.

Doporučená literatura pro učitele slouží k základní orientaci v obsahu, formách a metodách výuky jednotlivých předmětů. Při výběru skladeb pro improvizaci a taneční praxi vychází učitel z uvedených příkladů hudebních skladeb, pohybových a tanečních her a lidových tanců. Podle svých zkušeností nebo ve spolupráci s hudebním pedagogem-korepetitorem je doplňuje nebo nahrazuje jiným odpovídajícím materiálem.

Charakteristika předmětů

Taneční průprava

podněcuje tělesnou citlivost a vede ke správnému, vyváženému držení těla ve všech základních polohách i v pohybu z místa, rozvíjí elementární taneční techniku, taneční projev žáků a jejich hudební citění. Učí prostorové orientaci a vhodnými prostředky motivuje vzájemné vztahy. V improvizaci pěstuje schopnost pravdivě se vyjadřovat. Využívá vlastních námětů dětí, jednoduchých lidových tanečních her a tanců, pohybových a tanečních her s náčiním a drobných hudebních skladeb pro děti.

Současný tanec

rozvíjí specifickými prostředky taneční techniku a taneční projev žáků, prohlubuje a rozšiřuje jejich hudební a prostorové citění, kvalitu vzájemných vztahů a uvolňuje jejich osobité tvořivé schopnosti. V taneční technice učí žáky uvědoměle řídit pohyb z těžiště a orientovat se ve svém těle. Vypracovává vedený pohyb, švihy, vlny, impulsy a skoky, vede žáky k samostatnému řešení prostorových, rytmických a výrazových úkolů, k vyjádření hudby, hledání individuálního pohybového slovníku, citlivému vyjádření soudobé hudby a vlastních námětů. Samozřejmou součástí předmětu současný tanec je taneční improvizace.

Lidový tanec

rozvíjí specifickými prostředky taneční techniku a taneční projev žáků, prohlubuje a rozšiřuje jejich hudební citění, smysl pro taneční formu a jemnou pohybovou souhru. Učí zvládnout základní kroky a charakteristické české a moravské lidové tance, případně taneční kroky a lidové tance jiných národů. Vede k citlivému a přesnému vyjádření tempa, rytmu, dynamiky a výrazu lidové písně i lidové hudby v nejrůznějších úpravách. Aktivním osvojováním tanečního stylu jednotlivých oblastí spolu s poznáváním hudebního materiálu (taneční písně,

charakteristické taneční rytmy, doprovodná hudba), učí žáky chápat kořeny a podstatné rysy naší národní kultury.

Klasická taneční technika

rozvíjí specifickými prostředky taneční techniku žáků. Upevňuje správné držení těla, zdokonaluje pohyby dolních a horních končetin, prohlubuje pohybovou koordinaci, rovnováhu, smysl pro přesnou formu a čistotu vedení pohybu. Učí pohybové kázni, vytrvalosti a vůli.

Taneční praxe

od 1. ročníku organicky navazuje na vyučovací předměty a slouží k zdokonalování a prohlubování taneční techniky a tanečního projevu žáků. Úkolem taneční praxe je přivést žáky k tanci. Zároveň slouží k přípravě tanečních skladeb pro interní i veřejná vystoupení, soutěže atd. V souladu s postupným rozvojem taneční techniky a tanečního projevu žáků se zařazují pohybové a taneční hry lidové i umělé, drobné taneční skladby inspirované hudbou pro děti, jednoduché lidové tance a stále náročnější taneční skladby. Příklady skladeb pro jednotlivé ročníky jsou součástí učebních osnov.

Metody a formy práce

Vyučování v tanečním oboru je skupinové. Pohybové činnosti a úkoly zadává pedagog celé skupině, sleduje a opravuje pohyb jednotlivých žáků. Sám pedagog se aktivně zapojuje do vyučovacího procesu (zejména v nižších ročnících) a svým pohybovým projevem podněcuje správné pochopení a provedení zadaných úkolů. Neusiluje o mechanické napodobení svého pohybu, ale náznakem zprostředkuje žákům správnou představu. K navozování a upevňování správných tělesných pocitů a k dosažení maximální tělesné citlivosti používá vhodné motivace, jimiž podněcuje pohybovou představivost a paměť žáků.

Zpočátku (v 1. a 2. ročníku) má většina pohybových činností formu hry, přičemž je třeba dbát na přiměřenou délku a střídání činností rušných a klidnějších. Soustředění a aktivita žáků jsou přímo úměrné zajímavosti motivací a plynulosti přechodů z jedné hry do další. Vyučovací hodina na tomto stupni je jednolitým sledem poutavých pohybových a hudebních činností kontrastních v tempu, náladě a zaměření, logicky spojovaných vhodnou motivací či náčiním. Důležité je, aby pedagog od počátku omezil vedení vyučování hlasem na nezbytně nutné pokyny, vysvětlení a podněty a ponechal dostatečný prostor pro vnímání hudby.

Od 3. ročníku lze postupně zařazovat stále delší cvičení zaměřená k uvědomělému zvládnutí jednoho úkolu. I zde je však nutná kompenzace pohybem zatěžujícím jinou svalovou skupinu nebo pohybem uvolňujícím, aby neúměrné fyzické a psychické zatížení nenarušilo přirozený projev žáků. Postupně se tak formuje stabilní struktura vyučovací hodiny na úvodní část, průpravnou, hlavní a závěrečnou. Struktura předmětu taneční praxe se podřizuje studovaným tanečním skladbám.

Pohybové činnosti žáků doplňuje nezbytné teoretické objasňování zákonitostí pohybu, anatomie a odborné terminologie. Teoretický výklad není samoučelný, ale váže se vždy ke konkrétnímu úkolu nebo uvádí novou látku.

V jednotlivých předmětech a ročnících volí pedagog metodické postupy k dosažení stanovených cílů podle předpokladů a schopností žáků. Bere přitom v úvahu jejich výrazové zvláštnosti a typové rozdílnosti. Svými připomínkami zvyšuje náročnost žáků k sobě samým.

Při hodnocení je třeba vycházet z průběžného sledování žáků ve vyučování. Základními hledisky při hodnocení žáka je zvládnutí zadaného úkolu po stránce technické i výrazové, aktivita, soustředěnost a samostatnost v přístupu k jeho plnění, schopnost tvořivé kolektivní souhry a kultivovaných pohybových vztahů, vytrvalost, houževnatost a vůle při překonávání chyb a nedostatků.

Důležitou a nikoli formální složkou vyučovacího procesu v tanečním oboru je vhodný a ve skupině jednotný úbor žáků, který umožní učiteli detailně kontrolovat správnost provedení jednotlivých cviků.

Součástí metodické práce učitele je péče o vybavení oboru funkčním a vhodným cvičebním náčiním, hudebními nástroji, technickým vybavením a vkusnými tanečními kostýmy.

Učební osnovy jsou návodem, jak postupovat při výuce tanečního oboru na základních uměleckých školách. V žádném případě nejsou a ani nemohou být výčtem všech daných možností. Práce s osnovami předpokládá hlubokou znalost problematiky a schopnost tvořivého přístupu jednotlivých pedagogů. Tempo probíraného učiva se řídí nejen nadáním jednotlivých žáků, ale i celkovou úrovní třídy. Je třeba dávat přednost kvalitě výuky před kvantitou, to znamená pokračovat ve výuce teprve tehdy, když žáci zadanou látku skutečně pochopí a dokáží s ní tvořivě pracovat.

Učební plány tanečního oboru

Přípravné studium

(pro děti 5 - 7leté)

Učební plán č. 1

Délka studia: 1 - 2 roky

Předmět

Přípravná taneční výchova

Celkový počet vyučovacích hodin týdně : 1 - 2

Základní studium - I. stupeň

(pro žáky od 7 let)

Učební plán č. 2

Předmět	Ročník						
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Taneční průprava							
Současný tanec							
Lidový tanec							
Klasická taneční technika							
Taneční praxe							
Práce v souboru							
Celkový počet vyučovacích hodin	2 - 3	2-3	3-3,5	4 -4,5	4 -4,5	4 -4,5	4 -4,5

Poznámky:

- Učební plán rozpracuje vyučující tanečního oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu, který schvaluje ředitel školy. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - zařazení předmětu taneční průprava v 1. - 2. ročníku,
 - zařazení vyučovacího předmětu taneční praxe v 1. - 7. ročníku,
 - zařazení vyučovacích předmětů současný tanec, lidový tanec a klasická taneční technika ve 3. - 7. ročníku studia s tím, že podle specializace pedagoga, fyzických předpokladů a schopností žáků bude jeden z předmětů předmětem hlavním. Ostatní předměty budou podle specifických podmínek školy zařazovány v průběhu pětiletého studia, vždy ale v souladu s učebními osnovami předmětu. Obsah učiva může být tedy proměnlivý a pedagog k němu musí přistupovat tvůrčím způsobem podle svého učebního plánu během celého studijního cyklu.
- Hodinové rozvržení a zařazení učebních předmětů je plně v kompetenci vyučujícího tanečního oboru.
- Taneční praxe navazuje ve všech ročnících na vyučovaný předmět.
- Korepetice se používá v plném rozsahu učebního plánu.

Předmět	Ročník					
	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Taneční průprava Současný tanec Lidový tanec Klasická taneční technika Taneční praxe Práce v souboru						
Celkový počet vyučovacích hodin	4-6	5-6	6-7	6-8	6-9	6-9

Poznámky:

1. Rozšířené studium je určeno žákům od 2. ročníku I. stupně základního studia. O zařazení žáka do rozšířeného studia se rozhoduje zpravidla na konci 1. ročníku. Žáka, který projeví výrazné předpoklady ke studiu, lze do rozšířeného studia zařadit na konci kteréhokoliv dalšího ročníku základního studia za předpokladu, že splní požadavky osnov příslušného ročníku rozšířeného studia.
2. Učební plán rozpracuje vyučující tanečního oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu, který schvaluje ředitel školy. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) zařazení vyučovacího předmětu taneční praxe v 2. - 7. ročníku,
 - c) vyučovací předměty současný tanec, lidový tanec a klasická taneční technika lze již zařadit od 2. ročníku. Podle specializace pedagoga, fyzických předpokladů a schopností žáků bude jeden z předmětů předmětem hlavním. Ostatní předměty budou podle specifických podmínek školy zařazovány v průběhu studia, vždy ale v souladu s učebními osnovami předmětu.
3. Hodinové rozvržení a výběr učebních předmětů je plně v kompetenci vyučujícího.
4. Taneční praxe navazuje ve všech ročnících na vyučovaný předmět.
5. Korepetice se používá v plném rozsahu učebního plánu.

Všeobecné poznámky k učebním plánům:

1. Vyučování se organizuje takto:
 - a) ve skupině pěti až patnácti žáků v přípravném studiu (při dostatečných prostorových podmínkách a ve výjimečných případech až dvaceti žáků),
 - b) ve skupině pěti až patnácti žáků v základním studiu I. stupně,
 - c) ve skupině dvou až osmi žáků v rozšířeném studiu,
 - d) ve skupině od pěti žáků v tanečním souboru.
2. V tanečním souboru mohou být společně žáci I. stupně, II. stupně a studia pro dospělé (záleží na schopnostech a celkové úrovni žáků).